

SLABÉ A SILNÉ STRÁNKY POLSKÝCH ZEMĚDĚLSKÝCH OBLASTÍ V KONTEXTU ASOCIACE S EU

Sylwester M a k a r s k i

Základ Handlowej Obsługi Wsi i Rolnictwa Filia AR w Rzeszowie (AR Kraków)
35 - 959 Rzeszów, ul. Cwiklinskiej 2, Poland

Anotace:

Vstup polského zemědělství do EU je velice žádoucí pod podmínkou, že bude uskutečněn evoluční cestou. Je nutno počítat s tím, že jakékoli uspíšení tohoto procesu vyvolává řadu nepříznivých změn a konfliktů. Hlavní bariérou je nevhodná velikostní struktura farem, mnoho pracovních sil na venkově a z toho vyplývající vysoké náklady na výrobu, které budou hrát důležitou roli v oblasti konkurenčního boje v adaptační fázi. Polsko má zájem stát se rovnoprávným členem EU.

Summary:

Admittance of polish agricultural to the Europe Union structure is profitable, but it must be in evolitional rate. All accelerations of this proces can give unprofitable changes and intenities. Unprofitable area structure of farms, much work resources in rural areas and higt costs of production are special barrier. High cost will be important object of competition in the adaptation stage. It is important for Poland to come to the Europe Union as a partner.

Klíčová slova:

integrace, zemědělská produkce, náklady, výhody, konkurence, bariéry

Key words:

integration, agricultural production, costs, advantages, competition, barriers

1. Úvod

Bližší kontakty Polska s EU byly navázány v diplomatických stycích v září 1988. Již v roce 1989 byla navržena smlouva o spolupráci a obchodu. V prosinci 1991 byla podepsána Evropská dohoda mezi Polskem a EU. Tato dohoda zahrnuje politický dialog Polska s Evropskou unií, ekonomickou, obchodní a kulturní spolupráci. Dohoda vstoupila v platnost od 1. února 1994. Již v úvodní části je napsáno, že hlavním cílem Polska je členství v EU. Rovněž 1. článek uvádí, že jedním ze základních cílů je vytvoření vlastních rámců pro postupnou integraci Polska s EU. Evropská dohoda zajistí Polsku perspektivu tvorby teritoria volného obchodu, avšak bez určení časového rámce. Pozornost je nutno zaměřit na činnosti sblížující obě strany do integrace.

2. Přípravný proces sjednocení Polska s EU

Očekává se, že desetileté přechodné období k vytvoření volného obchodu mezi Polskem a EU bude rozděleno do dvou pětiletých úseků. Sblížení zákonodárství obou stran bude garantovat volnost finančních operací při uzavírání obchodních transakcí a dovolí rozvoj investic, umožní získat výhody plynoucí z turistického ruchu a z investic. Dohoda stanoví v průběhu 10 let vytvořit mezi Polskem a EU sféru volného obchodu s průmyslovými výrobky. Naproti tomu liberalizační procesy nevedou v tomto období k vytvoření teritoria volného obchodu se zemědělskými produkty.

Sjednocení Polska se státy EU není možné spojovat s volným přístupem polského zemědělského a potravinářského zboží na trhy EU. Tyto trhy jsou navíc, jak uvádí Wos (1995), ve většině odvětví i produktů trhy přesycenými.

Ve skutečnosti bude integrace Polska s EU záležet na výsledcích politického dialogu na nejvyšších úrovních. Je nutno očekávat, že Rada patnáctky, a především Konference šéfů vlád Unie, rozhodne v roce 1996 o podmínkách a době, kdy se Polsko sdruží s EU. Integrace polského potravinářství s EU bude v první řadě probíhat na úseku obchodu, institucí, právní regulace, v určité reálné oblasti.

Smlouvy mezi Polskem a EU v oblasti obchodu budou spočívat na vzájemné liberalizaci určitého množství a struktury obchodu zemědělsko-potravinářskými produkty. Polsko bude muset přizpůsobovat svoji právní oblast podmínkám tržního hospodářství, bude se muset přiblížit Evropské unii intenzitou a úrovní podpory zemědělství. Rovněž polské zemědělství bude muset provádět změny v oblasti produktivity tak, aby mohlo stačit

konkurovat rolníkům EU. Trh EU je pro Polsko vymezen a pro některé zboží přímo uzavřen. V přechodném období pro zemědělsko-potravinářské produkty sjednané preference jsou omezené kvótami.

3. Příležitosti a ohrožení vyplývající z integrace s EU

Z celé složitosti integračního procesu Polska s EU se do popředí dostává odlišnost zájmů. Státy patnáctky mají nadprodukcí potravin a rovněž agrární problémy. Snížení zemědělské produkce v Polsku v minulém období je z pohledu EU jev příznivý, protože vytváří podmínky exportu potravin na polský trh. V letech 1993 a 1994 EU zdvojnásobila dotovaný zemědělský export do Polska. Tento stav je nutno brát jako přechodný.

Proces integrace Polska s EU vytváří pro polské zemědělství jak příležitosti, tak i ohrožení (rizika). Mezi příležitostmi je možno zařadit:

- ekonomické donucení zavádění strukturálních změn v zemědělství, provázející dosažení lepších ekonomických výsledků při využití moderní a efektivní technologie
- přelévání investičního a obchodního kapitálu
- získání přístupu k velkému a bohatému evropskému trhu
- získání rovnoprávných podmínek zemědělského exportu
- získání výhodných podmínek importu moderních technických prostředků
- ekonomický rozvoj zemědělství v Polsku příznivě ovlivní životní úroveň zemědělců.

Mezi ohrožení je možno zařadit:

- možnost ztráty části domácího trhu ve prospěch dodavatelů z EU
- likvidace části domácích producentů ze zemědělského trhu
- vysoké náklady na modernizaci potravinářského sektoru
- malé možnosti snížení rozdrobenosti zemědělských hospodářství a rychlých změn struktury zemědělství
- problémy v přizpůsobení se regulaci institucí pro vnitřní trh i zahraniční obchod.

Celkově lze očekávat, že integrace Polska s EU bude prospěšná. Konečný efekt bude hlavně záležet na změnách zemědělské politiky EU a na výsledcích jednání o vstupu Polska do EU. Zemědělství v zemích patnáctky je diferencované s ohledem na intenzitu, teritoriální strukturu a tam je nutno začlenit i polské zemědělství. Je těžko počítat s liberalizací protekční

politiky EU v přechodném období pro polské hospodářství a zvláště pokud jde o zahraniční obchod s potravinami. Je třeba počítat s tím, že polský potravinářský sektor bude podrobený tvrdé konkurenci a konfrontaci se sektorem členských států unie. Ekonomicky slabá hospodářství neobstojí v boji s konkurencí, a jejich vlastníci budou hledat příjmy mimo zemědělství. Může se počítat i s růstem cen potravin, což může ovlivnit růst příjmů rolníků a zároveň zatíží spotřebitele. V tomto ekonomickém řetězci se může objevit tlak inflace.

Z velkého množství informací vyplývá, že Polsko se přibližuje EU produkčními možnostmi, zvláště v zemědělství. Kromě struktury majetku, nižší úrovně technologie a kvality produkce, právním i ekonomickým uspořádáním, měnícím se daňovým i celním systémem. V posledním období faktorem snižujícím povahu jednání o sdružení Polska s EU se ukazuje faktor politický.

4. Hlavní bariéry na cestě k úplné integraci Polska s EU

Podle analýzy produkčních faktorů v polském zemědělství POCZTA (1994) tvrdí, že nejdůležitějším problémem a nejtěžší otázkou na cestě přizpůsobení se polského zemědělství zemím EU je problém pracovní síly v zemědělství Polska. Snížení počtu pracovníků je hlavní podmínkou změny poměru mezi produkčními faktory. Z hlediska plochy a struktury půdního fondu může Polsko v budoucnu očekávat vysokou nadprodukcí potravin. Je rozhodnuto, že v rámci přizpůsobení polského zemědělství Evropské unii musí být provedeny změny majetkové a strukturální v oblasti využívání půdy. Tím by se změnila relace v polském agrobyznysu. Jak uvádí RASINSKI (1994), ze 6 milionů pracovníků ve sféře výroby potravin 7,5% pracuje v I. sféře (zásobování), 73% ve II. sféře (zemědělství) a 19,5% ve III. sféře (zpracování a odbytu).

Dosud se v Polsku vytváří příliš málo činností, které by skutečně mohly vyhrát v konkurenci se zeměmi EU. Odtud vyplývá ohrožení, že v první etapě nebude moci polské zemědělství získat rovnoprávné postavení se zeměmi Evropské unie.

Literatura

Poczta, W.: Zasoby produkcyjne i struktura rolnictwa polskiego

Poczta, W.: Zasoby produkcyjne i struktura rolnictwa polskiego w porównaniu do krajow

EWG, Zag. Ek. Rol. nr 1-2, 1994

Rasinski, J.: O teorii i glownych zasobach agrobyznysu /w:/

Funkcjonowanie agrobiznesu, pr. zbior. pod red. J. Ferency WSR - P W Siedlcach,
Siedlce 1994 s. 11

Wos, A.: Wzrost gospodarczy i strategia rozwoju polskiego rolnictwa, IERiGZ, Warszawa 1995.